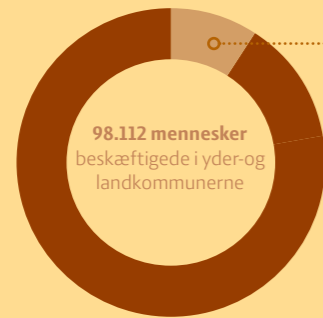

Hos fødevareklyngen

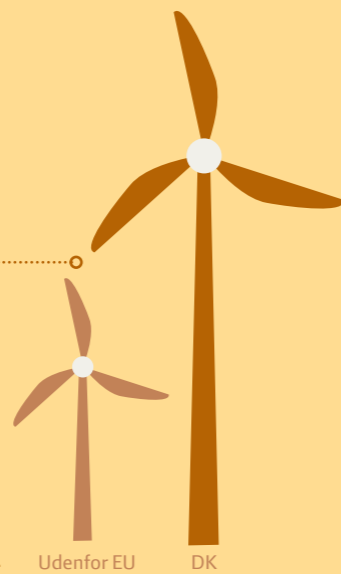
Fødevareklyngen står for 10% af beskæftigelsen i yder- og landkommunerne

Fødevareklyngens aktiviteter skaber arbejdspladser uden for de store byer. Fødevareklyngen bidrager til hhv. 13 pct. og 9 pct. af beskæftigelsen i yder- og landkommunerne.

50%

mere klimaeffektiv animalsk produktion end i lande udenfor EU

I mange år har fødevareklyngen udviklet produktionen, så den er blandt de mindst klimabelastende i verden målt pr. produceret enhed. Klimabelastningen bliver derfor som regel mindre, når udlandet køber og spiser danske fødevarer.

75% af de beskæftigede i fødevareklyngen arbejder med eksporten

Fødevareklyngens eksport bidrog med 140.000 arbejdspladser i 2018. 87 mia. kr. af bruttofaktoringkomsten genereres ligeledes af fødevareklyngens eksport.

Fødevareklyngen bidrager med 186.000 arbejdspladser

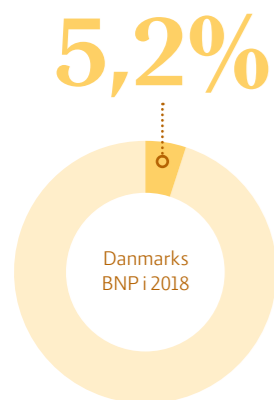
Arbejdspladserne er i fødevareklyngens egne erhverv, som udgør landbrug, fødevarer- og agroindustrien. Ud af de 186.000 arbejdspladser er mere end 60.000 i afledte støtteerhverv - lige fra den lokale elektriker på gården, over bankmanden til vognmanden.

Beskæftigelse og indkomst

Fødevareklyngens bidrag udgør 5,2 pct. af BNP

Fødevareklyngens produktion og eksport skaber aktivitet og indkomst i hele den danske økonomi.

1 Fødevareklyngens bidrag

Fødevareklyngen beskæftiger mange mennesker i hele Danmark. De er beskæftiget i fødevareklyngens egne erhverv, som udgør landbrug, fødevarer- og agroindustrien. Fødevareklyngens aktiviteter breder sig desuden som ringe i vandet og skaber aktivitet i resten af økonomien - lige fra den lokale elektriker på gården, over bankmanden til vognmanden. Fødevareklyngen sikrede beskæftigelse til 186.000 personer i 2018. Heraf er mere end 60.000 personer beskæftiget i afledte støtteerhverv.

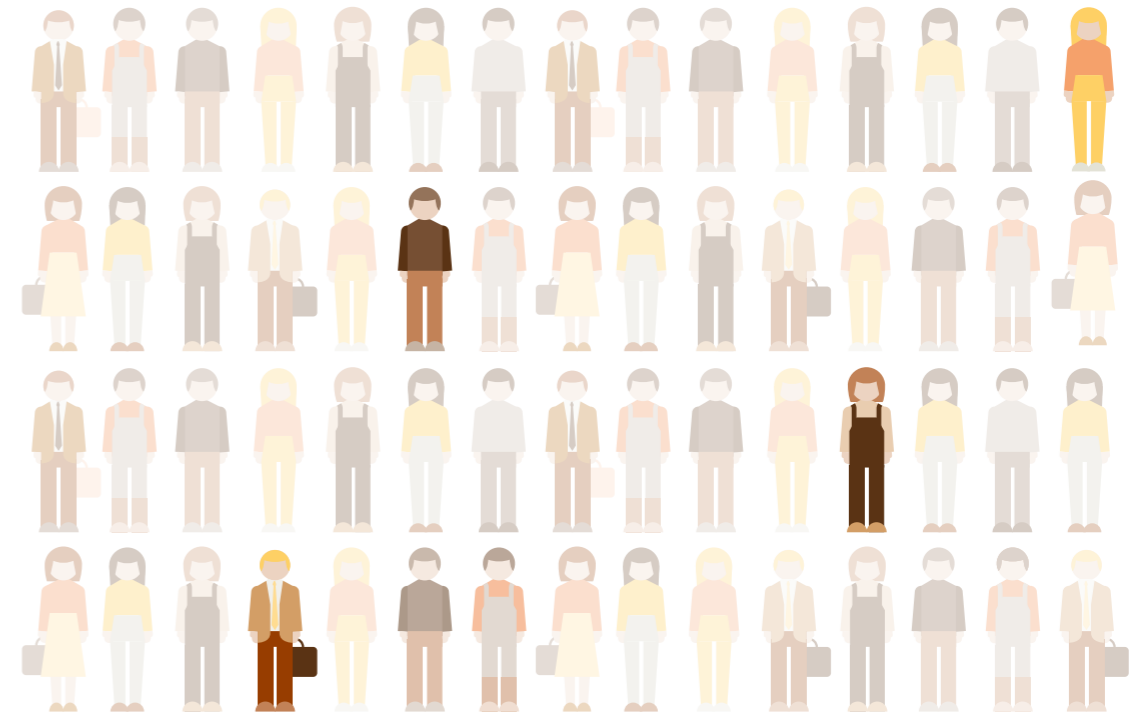
Fødevareklyngens samlede bidrag til landets bruttonationalprodukt kan opgøres til 115 mia. kr.

I alle de dele af dansk økonomi, hvor fødevareklyngen sikrer aktivitet og beskæftigelse genereres der indkomster til de ansatte og overskud til virksomhedsejerne. Fødevareklyngen bidrager dermed til Danmarks samlede indkomst - samlet benævnt bruttofaktorindkomsten. Fødevareklyngens samlede bidrag til landets bruttofaktorindkomst kunne opgøres til 115 mia. kr. i 2018. Dermed bidrager fødevareklyngen til Danmarks samlede indkomst svarende til 5,2 pct. af bruttonationalproduktet.

Fødevareklyngens bidrag til samfundet sikres gennem fødevareklyngens historiske succes med afsætning til de globale markeder. Tre fjerdedele af aktiviteten skabes således af eksporten. Ud af fødevareklyngens samlede beskæftigelse på 186.000 personer kan 140.000 jobs henføres til eksporten, ligesom 87 mia. kr. af bruttofaktorindkomsten genereres af fødevareklyngens eksport.

Fødevareklyngen er således en væsentlig bidragsyder til Danmarks beskæftigelse og indkomst.

Ud af fødevareklyngens samlede beskæftigelse kan 122.000 personer relateres til aktiviteten i landbruget og de tæt knyttede forarbejdningserhverv; mejerier, slagterier samt stivelse- og sukkerfabrikker. De 62.000 beskæftigede personer i landbruget giver således hver beskæftigelse til yderligere én person i resten af økonomien i 2018.

Hver 15. dansker i job er beskæftiget hos fødevareklyngen

1 Arbejdspladser i fødevareklyngen

Fødevareklyngens bidrag til samfundet kan opgøres til 186.000 jobs samt 115 mia. kr. til landets samlede indkomst.

Eksport

Fødevareklyngen eksporterede for 162 mia. kr. i 2018

Den samlede eksport blev på 162 mia. kr. i 2018, hvilket er lidt lavere end i rekordåret 2017.

Fødevareklyngen står for knap en fjerdedel af vareeksporten i Danmark

Fødevareklyngen eksporterede for 162 mia. kr. i 2018, hvilket er knap 4,2 mia. kr. lavere end i rekordåret 2017. Udviklingen skyldtes især lavere priser på en stor del af eksportvarerne, samt modvind fra valutakursudviklingen.

Omkring 75 pct. af den samlede produktion i den danske fødevareklynge afsættes i udlandet. De største eksportmarkeder for fødevareklyngen er Tyskland, Sverige, Storbritannien og Kina (inkl. Hong Kong). Der arbejdes løbende på at forbedre markedsadgangen til nye og eksisterende markeder, for at sikre så gode afsætningsmuligheder som muligt.

Tyskland, Sverige, Storbritannien og Kina (inkl. Hong Kong) er fødevareklyngens vigtigste eksportmarkeder

Størstedelen af eksporten går til Europa, og det er også her hovedparten af eksportvæksten har været i de seneste år. Fødevareklyngen har også en betydelig eksport til Asien, der i 2018 aftog godt en femtedel af fødevareklyngens eksport. Kina (inkl. Hong Kong) er i dag det klart største eksportmarked uden for Europa og fødevareklyngens fjerdestørste eksportmarked.

Fødevareklyngens varer kan inddeles i tre hovedgrupper. Fødevareklyngen eksporterede fødevarer for 115 mia. kr., biobaserede produkter (herunder minkskind, foder og frø) for 33 mia. kr. og agroteknologi for godt 13 mia. kr. i 2018. De tre ubetinget største eksportvarer er gris for 29 mia. kr. (18 pct. af den samlede eksport fra klyngen), fisk og skaldyr for 24 mia. kr. (15 pct.) og mejerivarer for 21 mia. kr. (13 pct.).

I hele værdikæden er der et stort fokus på kvalitet - fra jord til tallerken og tilbage igen. Der er i stigende grad også fokus på 'efterforbruget'. Når en vare er 'Made in Denmark' står køberen med en palette af kvaliteter, der på hver sin måde definerer produktet: De private og statslige kontrolinstanser sikrer en høj grad af

fødevaresikkerhed og ensartethed i hele produktionsforløbet. Det store fokus på digitalisering i alle led giver løbende opsamling af viden, der kan forbedre fremtidens produkter og samtidigt give en høj grad af sporbarhed i de nuværende produkter.

Danmarks fødevareklynge eksporterer reelt CO₂-fortrængning

Danmark er på flere måder et vigtigt landbrugsland. I mange år har fødevareklyngen udviklet produktionen, så den er blandt de mindst klimabelastende i verden målt per produceret enhed. Andre lande får også gavn af den effektive danske fødevareproduktion. Såfremt de varer som eksporteres fra Danmark alternativt skulle produceres i andre lande, ville det for mange varer alt

andet lige øge den globale klimabelastning. Den danske fødevareklynge eksporterer dermed reelt CO₂-fortrængning. Fødevareproduktionen kan i princippet godt flyttes ud af Danmark. De klimamæssige konsekvenser vil dog ikke blive positive, hvis produktionen i udlandet sker under mindre effektive og mere klimabelastende forhold.

Fødevareklyngen bidrager positivt til Danmarks valutaandtjenning

Fødevareklyngen bidrager ganske betydeligt til Danmarks valutaandtjenning gennem et stort bidrag fra nettoeksporten. Fødevareklyngens nettoeksport var 87 mia. kr. i 2018. Betragtes alene landbruget og de tæt knyttede forarbejdnings erhverv;

mejerier, slagterier samt stivelse- og sukkerfabrikker var bidraget til nettoeksporten 50 mia. kr. i 2018.

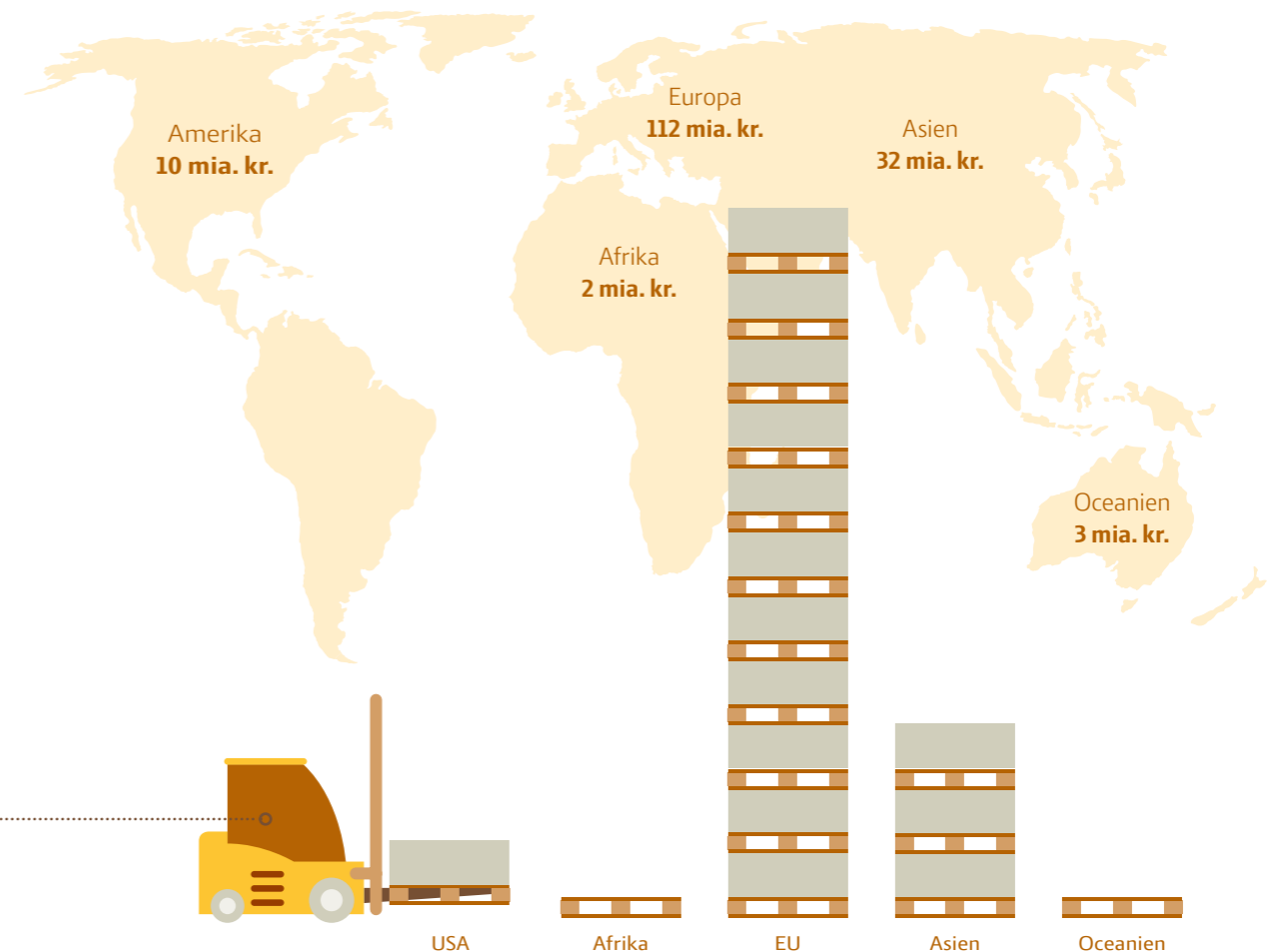
Fødevareklyngens nettoeksport var på 87 mia. kr. i 2018

Nettoeksporten er en måde at synliggøre fødevareklyngens samfundsøkonomiske betydning på. I opgørelsen tages der højde for eksportvirksomhedernes importbehov for at kunne realisere sin eksport. Nettoeksporten er defineret som eksporten fratrukket den import, der kræves for at producere eksporten. Denne import opgøres som den direkte import i erhvervet, men

også det indirekte importindhold i de varer, der leveres af andre erhverv.

Højværdivarer

Danmark skiller sig ud ved at have et stort fødevareerhverv og samtidigt være et højtudviklet industrisamfund. Det kan alene lade sig gøre, fordi erhvervet målrettet har arbejdet på at videreudvikle og forædle produkterne. Fra den danske fødevareklynge er 37,6 pct. af eksporten karakteriseret som højværdivarer, svarende til en værdi på 60 mia. kr. i 2018. En højværdivar er defineret som en eksportvare, hvor prisen for denne vare er mindst 20 pct. højere end gennemsnitsprisen i EU for tilsvarende varer.

1 Eksporten

Fødevareklyngen eksporterer globalt for 162 mia. kr.

Forskning, innovation & uddannelse

Klimaneutralitet skal løses gennem ny og bedre viden

Forskning, innovation og uddannelse er vigtige forudsætninger for at opretholde og videreudvikle en konkurrencedygtig fødevareklynge, der i stadig stigende grad satser på ansvarlig og bæredygtig fødevareproduktion.

Fonde sikrer fælles aktiviteter – herunder forskning

De store udfordringer og potentialer, som fødevareerhvervet er en del af, hverken kan eller bør løftes af én sektor alene. Større tværsektorielle forskningsprojekter er nødvendige for at nå solide, bæredygtige løsninger, der både virker for det enkelte landbrug og for erhvervet som helhed. Forskningsindsatsen skal derfor ske i et tæt forpligtende samarbejde i hele innovationskæden fra universiteter og GTS-institutter (Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter) til rådgivningssystem, primærproducenter og producenter af udstyr og andre input til fødevareerhvervet.

Landbruget har derfor siden 1970'erne været fælles om at indsamle midler til at finansiere aktiviteter, som den enkelte producent ikke har mulighed for selv at drive. Herved sikres den nødvendige innovation i landbrugs og fødevareerhvervet – både til gavn for fødevareproducenterne og for samfundet generelt. Midlerne går ind i produktionsafgiftsfondene og Promilleafgiftsfonden, samt Fonden for økologisk landbrug. Midlerne uddeles årligt til støtte af aktiviteter inden for afsætningsfremme, forskning og forsøg, rådgivning og formidling, uddannelse, sygdomsforebyggelse og bekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og medfinansiering af initiativer under EU-programmer.

Denne måde at finansiere forskning og andre aktiviteter på har medvirket til at sikre et højt internationalt innovations og vidensniveau. Alle forskningsprojekter, som er fællesfinansieret gennem fondssystemet, er omfattet af krav om offentliggørelse for at sikre, at den nye viden, der genereres, er tilgængelig for alle.

Der blev udmøntet ca. 500 mio. kr. i produktions- og promilleafgifter

Der blev udmøntet ca. 500 mio. kr. i produktions- og promilleafgifter til udvikling af det danske landbrugs- og fødevareerhverv i 2017.

Erhvervet bidrager selv til den danske fødevareforskning

De samlede investeringer i dansk landbrugs- og fødevareforskning beløber sig årligt til godt 2,7 mia. kr., omtrent ligeligt fordelt imellem den offentlige sektor og erhvervslivet. Fødevareforskningen udgør 5,9 pct. af den samlede offentlige forskning og 3,0 pct. af den private forskning.

De danske universiteter indgår i et omfattende samarbejde med udenlandske videninstitutioner i hele verden, og på denne måde sikres en god og effektiv tilgang til ny international viden til den danske sektor.

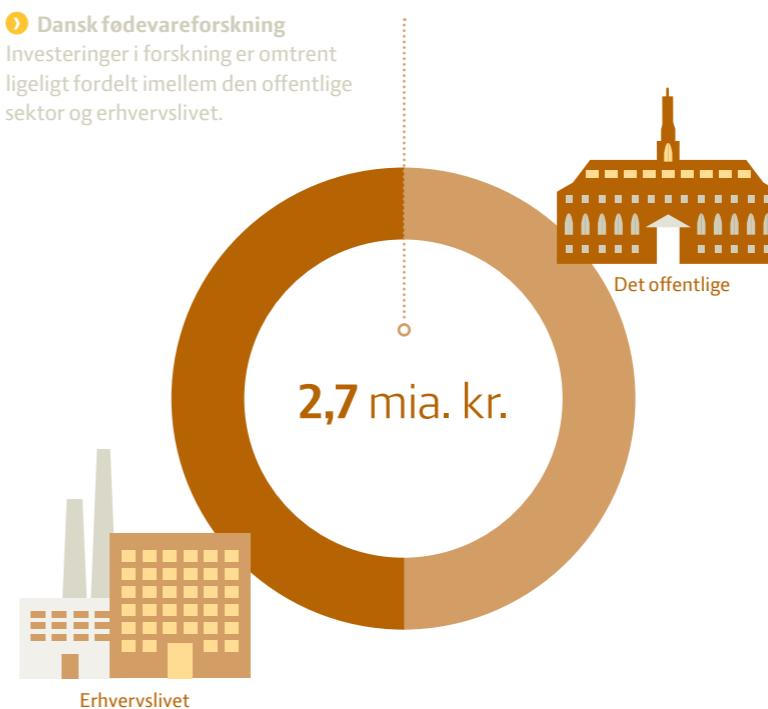
Ud over den grundlagsskabende forskning, så har de danske universiteter i samarbejde med erhvervet og GTS-institutioner stort fokus på erhvervsrettet forskning og udvikling, som leverer mere direkte implementerbare løsninger til erhvervslivet. Dette medvirker til, at den danske fødevareindustri er god til innovation. Desuden er der et betydeligt bidrag via det forskningsbaserede myndighedsberedskab, hvor Miljø- og fødevareministeriet har aftaler med universiteterne om bl.a. sektorrelateret videnopbygning.

Mangel på især faglærte er fortsat en udfordring

Med rekordhøj beskæftigelse og lav ledighed er der nu kamp om arbejdskraften.

Samlede investeringer i dansk landbrugs- og fødevareforskning

Dansk fødevareforskning
Investeringer i forskning er omtrent ligeligt fordelt imellem den offentlige sektor og erhvervslivet.

Aftagende global vækst har stabiliseret mangel på kvalificeret arbejdskraft, men der er fortsat flaskehalsproblemer på dele af det danske arbejdsmarked.

Landbrug & Fødevarers konjunkturmålinger viser, at mange virksomheder melder at "manglende adgang til arbejdskraft" begrænser produktionen. Det var næsten fire ud af ti virksomheder i agroindustrien og hver ottende virksomhed i fødevareindustrien, der meldte om mangel på kvalificeret arbejdskraft i 3. kvartal 2019. Derudover viser rekrutteringsundersøgelsen fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (juni 2019), at 26 pct. af virksomhederne i landbruget enten ikke fik besat deres stilling

eller havde været nødsaget til at ansætte en person, der ikke havde de ønskede kvalifikationer.

Danmark kan komme til at mangle 80.000 faglærte i 2030

Fremover bliver der kamp om arbejdskraften. Mange faglærte går på pension de kommende årtier, hvorfor mangel på faglærte højst sandsynligt vil forblive en udfordring, selv hvis aktiviteten aftager i dansk økonomi. Det estimeres, at der i Danmark kommer til at mangle op mod 80.000 faglærte i 2030 (CRT, Fremskrivning af den regionale udvikling med SAM-K & LINE® – Juni 2019). På den baggrund er

det vigtigere end nogensinde at satse på uddannelse og øge evnen til at uddanne og tiltrække kvalificerede medarbejdere.

Viden skaber vækst

Den danske landbrugs- og fødevareerhverv har et højt fagligt niveau. Fødevareerhvervet arbejder løbende sammen med landets uddannelsesinstitutioner for at kompetenceudvikle de uddannelser, erhvervet aftager kommende arbejdskraft fra, så de matcher erhvervets nuværende og fremtidige behov.

Landbrugs- og fødevareerhvervet benytter sig af ca. 50 forskellige uddannelser, der løbende har en studenterbestand på ca. 20.000 studerende. På trods af den store studenterbestand oplever erhvervet, at manglen på arbejdskraft er stigende. Samtidig har det vist sig, at unge danskere har et lavt niveau af kendskab til uddannelser og karrieremuligheder inden for landbrugs- og fødevareerhvervet. Derfor går det samlede erhverv fra efteråret 2019 endnu mere ind i kampen om de unges opmærksomhed.

Future Food har til formål at styrke de grønne erhvervsuddannelsers image

Kampagnen fokuseres på en fælles fortælling om den danske fødevareklynge, hvor værdikæden fra jord til bord er central. Erhvervet og dets uddannelser tilbyder unge konkrete muligheder for at gøre en forskel i Danmark og i verden inden for grøn omstilling, klima og sundhed.

Bag kampagnen står 3F, Dansk Industri, Food Nation, GLS-A, IDA, JA, NNF og Landbrug & Fødevarer, som alle deler forståelsen af behovet for flere unge, som vælger en fremtid indenfor fødevareklyngen. Kampagnen lanceres i slutningen af 2019 og er støttet af Promilleafgiftsfonden.

Klimaudfordringen er global

Klimaforandringer er allerede i dag synlige. Selv om en enkeltstående varm dansk sommer eller et vådt efterår ikke alene kan tilskrives klimaforandringer, ses der nu oftere mere ekstremt vejr med større udsving i den ene eller anden retning end tidligere. Klimaforandringerne er en af de største fremtidige udfordringer, det globale samfund står overfor.

Verdens stats- og regeringsledere vedtog 17 verdensmål for bæredygtig udvikling i september 2015, herunder 169 konkrete delmål, som sætter kursen frem mod 2030, herunder også for den globale klimaindsats. Sammen med Paris-aftalen er målet, at holde den globale temperaturstigning vel under 2 grader celsius, at sikre økonomisk støtte fra i-landene til klimaindsatsen i u-landene og at sikre alle landes modstandskraft og tilpasningsevne i forhold til klimarelaterede farer.

Det danske fødevarerhverv vil være klimaneutralt i 2050

Danmark er gået langt i klimaindsatsen. Mange danske virksomheder i fødevarerindustrien og landbruget har målrettede og ambitiøse mål. Overordnet er visionen for det danske fødevarerhverv at være klimaneutralt senest i 2050. Danmark har igennem EU påtaget sig et nationalt reduktionsmål på 39 procent af udledningerne i de ikke-kvotebelagte sektorer (hvor landbrug indgår) frem mod 2030.

Der er forskellige tilgange til at gøre det danske fødevarerhverv mere klimaeffektivt. Man kan udvikle det – eller afvikle det. Men selvom det umiddelbart kan se godt ud i det nationale klimaregnskab at reducere dansk landbrug, så løser det ikke verdens klimaudfordringer – tværtimod. Det kan medføre, at produktionen flyttes til lande, hvor klimaaftrykket er større. Denne CO₂-lækage er en særlig relevant bekymring for dansk landbrugsproduktion, der producerer mere klimaeffektivt end de fleste andre lande. CO₂-lækage opstår fx ved, at reduktion af produktionen og dermed udledning af CO₂ i et land fører til stigende produktion og udledning i andre lande. I stedet skal vi udvikle det danske fødevarerhverv til at blive endnu mere klimaeffektivt til gavn for fødevarerproduktion i både Danmark og udlandet.

Lækageraten for dansk landbrug er af de økonomiske vismænd beregnet til at ligge mellem 108 og 112 pct. En reduktion af dansk landbrugs udledning på 100 kg CO₂e (CO₂ ækvivalenter) vil altså føre til, at landbrug uden for Danmark øger udledningen med mellem 108 og 112 kg CO₂e. Den direkte effekt er således øget udledning fra landbruget globalt set. Lækageraten er markant højere sammenlignet med andre sektorer i dansk økonomi. Den høje lækagerate for landbruget

afspejler blandt andet, at det globale forbrug af fødevarer i høj grad bestemmes af størrelsen af den globale befolkning, og at den danske landbrugsproduktion er relativ klimaeffektiv.

Når udenlandsk landbrug øger produktionen, trækker landbruget arbejdskraft og kapital ind fra andre sektorer. Dette giver anledning til indirekte effekter, hvor produktion og emission af drivhusgasser fra andre sektorer reduceres. Medregnes disse indirekte effekter, er lækageraten for landbruget mellem 27 og 75 pct. Dette er ifølge de økonomiske vismænd de højeste lækagerater blandt sektorerne inden for de danske ikke-kvotebelagte sektorer. Når lækageeffekterne inddrages, er dansk landbrug den sektor inden for ikke-kvotesektoren, der ved

produktionsreduktioner har den ringeste påvirkning af det globale klima. Disse lækageeffekter indgår imidlertid ikke i den måde, som den globale klimaindsats er tilrettelagt på.

En reduktion af dansk landbrugs udledning af drivhusgasser på 100 kg vil altså føre til, at landbrug uden for Danmark øger udledningen af drivhusgasser med mellem 108 og 112 kg.

I regi af FN's klimapanel IPCC har verdens lande opstillet principper for, hvorledes landenes klimamål afgrænses. Der tages her udgangspunkt i territorialprincippet, hvilket vil sige, at det enkelte land er ansvarlig for de udledninger, der foregår fra landets eget territorium. Det betyder, at en national klimaindsats risikerer at have ringe effekt på det globale klima, hvis indsatsen rettes mod reduktioner af produktioner med store lækageeffekter.

Løsningen kan i stedet være at finde veje til at producere mere med mindre. At udvikle nye produktionsmetoder, der efterlader et lavere klimaaftryk.

Danmark har allerede i dag en af de mest klimaeffektive landbrugsproduktioner

Danmark har allerede i dag en af de mest klimaeffektive landbrugsproduktioner. Specielt er den danske animalske produktion, ifølge de økonomiske vismænds beregninger, 50 pct. mere klimaeffektiv end lande udenfor EU. En reduktion af produktionen vil stille fødevareklyngen svagere i et globalt lys. Det kan betyde, at verdens mindre klimaeffektive landbrugsproduktioner, der i dag finder inspiration i danske produktionsmetoder og tager dem til sig - "ikke længere vil kunne lære af Danmarks klimafremskridt."

Landbrugsproduktionen bør finde sted der, hvor den har den mindste klimapåvirkning

Landbrugsproduktionen bør finde sted der, hvor den har den mindste klimapåvirkning. Verdens befolkning forventes at stige med 20 pct. frem mod 2050, og efterspørgslen efter animalske og vegetabiliske fødevarer vil vokse markant. Optimal udnyttelse af klimaeffektive landbrug, som det danske, er derfor afgørende i forhold til at sikre bæredygtig udvikling.

CO₂e-lækage

CO₂e-lækage dækker over, at en indenlandsk reduktion af drivhusgasudledning typisk vil øge udledningen af drivhusgasser i udlandet. Det kan bl.a. skyldes at:

- regulering typisk reducerer den indenlandske produktion, hvilket gennem prissignaler øger den udenlandske produktion og drivhusgasudledning.
- regulering, der reducerer det indenlandske forbrug af fossile brændstoffer, kan medføre et fald i verdensmarkedsprisen

på fossile brændstoffer, hvilket øger forbruget af disse i udlandet.

Begrebet lækagerate udtrykker, hvor stor en andel af den indenlandske udlednings-reduktion, der opvejes af en øget udledning i udlandet. Lækageraten er forskellig afhængig af forskellige sektors produktions- og afsætningsstruktur.